

Prologas

MONOTEIZMŲ SUSIDŪRIMAS

Vidurnaktis, o iki Marakešo – penkios valandos. Visada turėjau sunkumų miegoti traukiniuose. Neperstojamas ritmas ir bėgiais riedančių ratų bilsmas neleidžia užmigti. Tai lyg tolimesnė melodija, pernelyg garsi, kad ją ignoruotum. Regis, nepadedama net naktį vagonus užliejanti tamsa. Naktį blogiau, nes žvaigždės – vienintelės šviesos, matomos didžiulėje nutilusioje dykumoje, švilpiančioje pro mano langą.

Tai nelemta išdaiga, nes geriausia traukiniu per Maroką keliauti miegant. Traukiniuose pilna nelegalių *faux guides* (netikrų gidų), einančių iš vienos kupė į kitą ir ieškančių turistų, o radę jie dalijasi patarimais apie geriausius restoranus, pigiausius viešbučius, švariausias moteris. Netikri gidai Maroke kalba pustuziniu kalbą, todėl sunku juos ignoruoti. Paprastai mano alyvų spalvos oda, tankūs antakiai ir juodi plaukai juos atbaido. Bet vienintelis būdas visiškai jų išvengti – miegoti, kad, neturėdami kito pasirinkimo, patrauktų drumsti ramybės kitam keliautojui.

Būtent tai, maniau, vyko gretimoje kupė, kai išgirdau pakeltus balsus. Tai buvo ginčas tarp, spėjau, netikro gido ir nenoringo turisto. Girdėjau negailestingą, man pernelyg greitą, kad suprasčiau,

kudakavimą arabiškai, pertraukiamą retkarčiais pasitaikančių apmaudžių amerikiečio atsakymų.

Buvau matęs tokio tipo barnių ir anksčiau: *grand-taxi* (didžiuosiuose taksi), turguje, pernelyg dažnai – traukiniuose. Per kelis Maroke praleistus mėnesius pripratau prie staigaus vietinių įniršio, pokalbyje galinčio prasiveržti lyg griaustinis, paskui, kai pasiruošė audrai, taip pat greitai virsti bambėjimu ir draugišku papplekšnojimu per nugarą.

Balsai kaimynystėje garsėjo, ir dabar pamaniau reikalą suvokęs – tai visai ne apsimitėlis gidas. Kažkas buvo baramas. Šiaip ne taip atpažinau iškraipytą berberų dialektą, kartais vartojamą valdžios, kai nori išgąsdinti užsieniečius. Amerikietis vis kartojo:

– Palaukite, – paskui: – *Parlez-vous anglais? Parlez-vous français?*

Marokietis, kaip supratau, reikalavo jų pasų.

Susidomėjęs atsikėliau ir tyliai peržengiau snaudžiančio verslininuko, sudribusio šalia manęs, kelius. Pravėriau duris tik tiek, kad pro jas prisisprausčiau, ir išėjau į koridorių. Kai akys priprato prie šviesos, pro stiklines gretimos kupė duris pamačiau šmėkstelint pažįstamą raudonos ir juodos spalvos konduktoriaus uniformą. Negarsiai pabeldžiau ir, nelaukdamas atsakymo, įėjau.

– *Asalamu aleikum*, – tariau. – Ramybė jums.

Konduktorius nutraukė savo prakalbą ir atsigrėžė į mane įprastai atsakydamas:

– *Va aleikum asalam*. Ir tau ramybė.

Jo veidas sukaitęs, o akys raudonos, bet, regis, ne iš pykčio. Iš susivėlusių plaukų ir gilių uniformos raukšlių buvo aišku, kad jis ką tik pabudo. Kalbėjo vangiai, todėl sunkiai supratau. Mano buvimas jį padrąsino.

– Pone, – tarė jis aiškia ir suprantama arabų kalba, – tai ne naktinis klubas. Čia yra vaikų. Tai ne naktinis klubas.

Neturėjau supratimo, ką jis turi galvoje.

Amerikietis sugriebė mane už pečių ir pasuko į save:

– Ar malonėtumėte šiam vyrui pasakyti, kad mes miegojome?

Jis buvo jaunas ir itin aukštas, didelėmis žaliomis akimis ir ant veido užkritisia šviesių plaukų sruoga, kurią pirštais vis braukė atgal.

– Mes tik miegojome, – kartojo jis, deklamuodamas žodžius taip, tarsi skaityčiau jį iš lūpų. – *Comprenez-vous?*

Aš atsigrėžiau į konduktorių ir išverčiau:

– Jis sako, kad miegojo.

Konduktorius buvo įniršęs ir iš susijaudinimo dar kartą peršoko į nesuprantamą berberų dialektą. Ėmė smarkiai gestikuluoti: judesiai turėjo rodyti jo nuoširdumą. Man derėjo suprasti, kad dėl miegančios poros jis taip neširstų. Jis turįs vaikų, kartojo. Jis – tėvas, jis – *musulmonas*. Buvo pasakyta ir daugiau, bet aš lioviausi klausęsis. Mano dėmesys nukrypo į visiškai kitą žmogų kupė.

Ji sėdėjo tiesiai už vyro, tyčia jo užstota: kojos atsainiai sukryžiuotos, rankos sudėtos ant kelių. Moters plaukai buvo susitaršę, o skruostai tvoskė karščiu. Ji nežiūrėjo tiesiai į mus, stebėjo sceną per mūsų metamą išlinkusį atspindį ant lango.

– Ar pasakėte, kad mes miegojome? – paklausė manęs amerikietis.

– Nemanau, kad jis jumis tiki, – atsakiau.

Nors ir apstulbintas mano anglų kalbos, jis buvo pernelyg šokiruotas kaltinimo, kad tai gvildentų.

– Jis manimi netiki? Puiku. Ką jis ketina mums padaryti, užmėtyti akmenimis?

– Malkolmai, – sušuko moteris garsiau nei, regis, ketino.

Ji ištiesė ranką ir patraukė jį žemyn prie savęs.

– Šaunu, – tarė Malkolmas atsidusdamas. – Tik paklauskite jo, ar jis nenori eiti sau.

Jis pasigrabalojo po marškinių kišenes ir ištraukė pluoštą sudriskusių daugiaspalvių banknotų. Nespėjus išskleisti pinigų, žengiau jam priešais ir ištiesiau rankas į konduktorių.

– Amerikietis sako, kad atsiprašo, – tariau. – Jis labai labai atsiprašo.

Paėmęs konduktoriui už rankos, švelniai nuvedžiau prie durų, bet jis nenorėjo priimti atsiprašymo. Vėl pareikalavo pasų. Apsimečiau nesuprantąs. Man visa tai atrodė šiek tiek teatrališka. Galbūt jis nutvėrė porą nederamai besielgiančią, bet tai būtų pelnę ne daugiau kaip aštrią pastabą. Jie jauni, jie užsieniečiai, jie nesuprato, koks painus

musulmonų pasaulyje socialinis padorumas. Neabejotina, konduktorius tai suprato. Vis dėlto atrodė nuoširdžiai susijaudinęs ir asmeniškai ižestas šios iš pažiūros nekaltos poros. Jis vėl atkakliai teigė, kad yra tėvas ir musulmonas, ir doras vyras. Aš sutikau ir pažadėjau likti su pora, kol pasieksime Marakešą.

– Tegu Dievas didina jūsų gerumą, – pasakiau ir atidariau duris.

Konduktorius nenoriai palietė sau krūtinę ir padėkojo man. Pasukui, kai jau buvo bežengias į koridorių, atsisuko į kupė ir drebantį pirštą nukreipė į sėdinčią porą.

– Krikščionis, – iškošė pro dantis angliškai, jo balsas buvo kupinas paniekos.

Jis uždarė duris ir girdėjome, kaip triukšmingai skynėsi kelią koridoriumi.

Kurią laiką niekas nekalbėjo. Aš likau stovėti prie durų, įsitvėręs į bagažo tinklelį, nes traukinys plačiame posūkyje pasviro.

– Buvo keista tai pasakyti, – tariu nusijuokdamas.

– Aš – Dženiferė, – tarė mergina. – Čia mano vyras Malkolmas. Ačiū už pagalbą. Reikalai galėjo tapti nekontroliuojami.

– Nemanau, – tariu. – Esu įsitikinęs, kad jis jau viską pamiršo.

– Na, nebuvo ko užmiršti, – tarė Malkolmas.

– Žinoma.

Staiga Malkolmas įniršo:

– Tiesa ta, kad tas vyras sukinėjosi aplink mus dar nuo tada, kai įsėdome į traukinį.

– Malkolmai, – sušnibždėjo Dženiferė, suspausdama jam ranką.

Pabandžiau pagauti jos žvilgsnį, bet ji nežiūrėjo į mane. Malkolmas drebėjo iš pykčio.

– Kodėl jis taip darė? – paklausiau.

– Girdėjote jį, – tarė Malkolmas, keldamas balsą. – Todėl, kad esame krikščionys.

Aš atšlijau. Tai buvo nevalinga reakcija – tik antakių truktelėjimas, bet Dženiferė pastebėjo ir beveik atsiprašydama tarė:

– Mes esame misionieriai. Vykstame į Vakarų Sacharą skelbti evangelijos.

Iškart supratau, kodėl konduktorius sekiojo porą, kodėl buvo pagiežingas ir neatlaidus sučiupęs juos kompromituojančioje situacijoje. Pirmąkart nuo tada, kai įžengiau į kupė, pastebėjau mažą, atvirą kartoninę dėžutę ant bagažo tinklelio tarp dviejų kuprinių. Dėžė buvo pilna žalių kišeninių Naujojo Testamento egzempliorių arabų kalba. Trijų ar keturių trūko.

– Ar norėtumėte vieno? – paklausė Dženiferė. – Mes juos dalijame.

Nuo pat 2001 metų rugsėjo 11-osios atakų punditai, politikai ir pamokslininkai JAV ir Europoje, vartodami Samuelio Huntingtono terminą, įrodinėjo, kad pasaulis išsivėlęs į „civilizacijų susidūrimą“ tarp šiuolaikinių, apsišvietusių, demokratinų Vakarų ir archajiškų, barbariškų, autokratinų Vidurio Rytų visuomenių. Keli gerbiami akademikai pratęsė šį argumentą teigdami, jog dėl musulmonų pasaulyje niekaip neišskylančios demokratijos kalčiausia musulmonų kultūra, kurią jie laiko iš esmės nesuderinama su Apšvietos vertybėmis: liberalizmu, pliuralizmu, individualizmu ir žmogaus teisėmis. Esą tik laiko klausimas, kada šios dvi didžios civilizacijos, turinčios taip konfliktuojančias ideologijas, susidurs koku nors katastrofišku būdu. O kokio geresnio šios neišvengiamybės pavyzdžio mums reikia negu vadinamasis karas su teroru?

Tačiau po šiuo klaidinančios ir skaldančios retorikos paviršiumi esama subtilesnio, nors daug žalingesnio jausmo: kad tai ne tiek kultūrinis, kiek religinis konfliktas; kad mes esame ne „civilizacijų susidūrimo“, bet „monoteizmų susidūrimo“ centre.

Monoteizmų susidūrimo mentalitetą galima išgirsti religiškai poliarizuojančioje „gėris prieš blogį“ retorikoje, su kuria JAV pradėjo karus Afganistane ir Irake. Jį galima išvelgti kylančiame antimusulmoniškame karštyje, tapusiam didele pagrindinio žiniasklaidos diskurso apie Vidurio Rytus dalimi. Jį galima perskaityti dešiniojo sparno ideologų nuomonių skyrelyje, kur atkakliai teigiama, kad islamas – atsilikusi, smurtinė religija bei kultūra, visiškai nesiderinanti su „Vakarų“ vertybėmis.

Žinoma, islame netrūksta antikrikščioniškos ir antižydiškos propagandos. Kartais atrodo, kad musulmonų pasaulyje net nuosaikiau-
sias pamokslininkas ar politikas negali atsispirti neremdamas progini-
nės sąmokslų teorijos apie „kryžiuočius ir žydus“, o dažniausiai turi
omenyje juos: tą beveidį, kolonizatorišką, sionistinį, imperialistinį
„kitą“, kuris nėra *mes*. Taigi monoteizmą susidūrimas anaipol nėra
naujas reiškinys. Nuo ankstyviausių islamo ekspansijos dienų iki kru-
vinų kryžiaus žygių ir inkvizicijos, iki tragiškų kolonializmo ir smurto
ciklo Izraelyje ir Palestinoje priešiškus, nepasitikėjimas ir dažnai
smurtinga netolerancija, paženklinusi santykius tarp žydų, krikščio-
nių ir musulmonų, buvo viena ilgalaikiškiausių Vakarų istorijos temų.

Tačiau kelerius pastaruosius metus, kai tarptautiniai konfliktai vis
labiau įrėminami apokaliptiškais terminais, o politinė dienotvarkė iš
visų pusių formuluojama teologine kalba, nebeįmanoma ignoruoti
pritrenkiančių panašumų tarp antagonistiškos ir neinformuotos re-
torikos, kursčiusios destruktivius religinius praeities karus ir kurs-
tančios esamus Vidurio Rytų konfliktus. Kai pastorius Jerry Vinesas,
buvęs Pietų baptistų kongreso pirmininkas, Pranašą Muchamadą
pavadina „velnio apsėstu pedofilu“, tai skamba klaikiai, lyg tai sakytų
viduramžių popiežių propagandininkai, kuriems Muchamadas* buvo
antikristas, o islamo ekspansija – apokalipsės ženklas. Kai respubliko-
nų senatorius iš Oklahomos Jamesas Inhofe’as, stojęs prieš JAV Kon-
gresą, teigia, jog užsitęsę konfliktai Vidurio Rytuose – ne politiniai ar
teritoriniai mūšiai, bet „kova dėl to, ar Dievo žodis teisingas ar ne“, jis
sąmoningai ar nejučia šneka kryžiaus žygių kalba.

Kai kas gali ginčytis, kad monoteizmą susidūrimas – neišvengia-
mas paties monoteizmo rezultatas. Kol politeistinė religija be įrody-
mų priima daugelį mitų, apibūdinančių žmogaus dalią, vieno Dievo
religija yra linkusi būti vienamitė: ji ne tik atmets visus kitus dievus,
ji atmets visus kitus Dievo paaiškinimus. Jei yra tik vienas Dievas,
tada gali būti tik viena tiesa – tai lengvai gali paskatinti kruvinus
nesutaikomo absoliutizmo konfliktus. Misionieriška veikla, nors ir

* Knygoje bus laikomasi islamo tyrinėtojo prof. E. Račiaus siūlomos rašybos varianto: Alahas,
Muchamadas ir pan.

rekomenduotina, nes skurstančiuosius visame pasaulyje aprūpina sveikatos apsauga ir švietimu, vis dėlto grindžiama įsitikinimu, jog pas Dievą yra tik vienas kelias, o visi kiti keliai veda į nuodėmę ir praieikimą.

Malkolmas ir Dženiferė, kaip sužinojau pakeliui į Marakešą, priklausė greitai augančiam krikščionių misionierių judėjimui, vis labiau ėmusiam telktis į musulmonų pasaulį. Kadangi krikščionių evangelizacija musulmonų šalyse dažnai aršiai kritikuojama – daugiausia dėl ilgai tvyrančios kolonialinių pastangų atminties, nes pražūtinga Europos „civilizuojanti misija“ ėjo lygia greta su karštai antiislamiška „sukrikščioninančia misija“, – kai kurios evangelinės institucijos savo misionierius dabar moko „įsiskverbti“ į musulmonų pasaulį prisiimant musulmonų tapatybę: nešiojant musulmonų drabužius (įskaitant skraistę), net pasninkaujant ir meldžiantis kaip jie. Sykiu JAV vyriausybė po dviejų karų paskatino daugelį krikščionių pagalbos organizacijų aktyviai prisijungti atkuriant Irako ir Afganistano infrastruktūras, įduodama šaudmenis vaizduojantiesiems šių dviejų šalių okupaciją tarsi dar vieną krikščionių kryžiaus žygį prieš musulmonus. Prie to pridėkite sampratą, kurios musulmonų pasaulyje laikosi daugelis, kad Jungtinės Valstijos ir Izraelis susimokę prieš musulmonų interesus apskritai ir palestiniečių teises atskirai, ir bus nesunku suprasti, kaip apmaudas bei įtarumas dėl Vakarų tik didėjo ir to pasekmės pražūtingos.

Kaip galime įveikti monoteizmų susidūrimo mentalitetą, itin giliai įsišaknijusį šiuolaikiniame pasaulyje, kai religinė dogma lengvai susiejama su politine ideologija? Žinoma, svarbiausia yra švietimas ir tolerancija. Bet labiausiai, žūt būtinai reikia ne tiek geriau įvertinti mūsų artimo religiją, kiek plačiau, išsamiau suprasti pačią religiją.

Reikia suprasti, kad religija nėra tikyba. Religija – tikėjimo *istorija*. Tai institucinė simbolių ir metaforų (t. y. ritualų ir mitų) sistema, teikianti bendrą kalbą, kuria tikėjimo bendruomenė tarpusavyje gali dalytis savo mistišku susitikimu su Dieviškuoju Artumu. Religijai rūpi ne tikroji istorija, bet šventoji istorija, netekanti per laiką lyg upė. Veikiau šventoji istorija yra lyg pašventintas medis, kurio šaknys

įleistos giliai į pirmą laiką, o šakos susiraizgiusios iš tikrosios istorijos, mažai rūpinantis erdvės ir laiko ribomis. Iš tikrųjų kaip tik tais momentais, kai susiduria šventoji ir tikroji istorija, gimsta religija. Monoteizmų susidūrimas įvyksta tikėjimui, kuris yra paslaptingas bei neišreiškiamas ir vengia bet kokių kategorizavimų, įsipynus į gumbuotas religijos šakas.

Taigi tai *pasakojimas* apie islamą. Tai istorija, įsitvirtinusi pirmosios musulmonų kartos atmintyje ir kataloguota ankstyviausių pranašo Muchamado biografų – Ibn Ischako (mir. 768), Ibn Hišamo (mir. 833), al Baladhurio (mir. 892) ir al Tabario (mir. 922). Šio pasakojimo centre yra Šlovingasis Kuranas – dieviškieji apreiškimai, kuriuos Mekoje ir Medinoje Muchamadas gavo maždaug per dvidešimt trejus metus. Nors Kurane dėl tam tikrų priežasčių, kurios paaiškės, labai mažai mums pasakojama apie Muchamado gyvenimą (iš tiesų Muchamadas jame minimas retai), neįkainojama atskleisti musulmonų tikybą ankstyvoje stadijoje, t. y. prieš tai, kai tikėjimas tapo religija, prieš tai, kai religija tapo institucija.

Vis dėlto niekad neturime pamiršti, jog, nepaisant to, koks būtinas ir istoriškai vertingas būtų Kuranas ir Pranašo tradicijos, jie vis tiek remiasi *mitologija*. Apmaudu, kad žodis „mitas“, iš pradžių tereiškęs antgamtiškas istorijas, imtas laikyti melo sinonimu, nors iš tiesų mitai visada teisingi. Pagal pačią savo prigimtį mitams būdingas ir teisėtumas, ir įtikimumas. Kad ir kokias tiesas jie perteikia, jos mažai ką turi bendra su istoriniais faktais. Klausdami, ar Mozė tikrai perskyrė Raudonąją jūrą, ar Jėzus tikrai prikėlė Lozorių iš numirusiųjų, ar Dievo žodis tikrai liejosi per Muchamado lūpas, užduotume nereikalingus klausimus. Vienintelis svarbus su religija ir jos mitologija susijęs klausimas: „Ką šie pasakojimai reiškia?“

Faktas, kad nė vienam didžiųjų pasaulio religijų evangelistui visai nerūpėjo užrašyti savo objektyvias istorinių įvykių pastabas. Jie išvis neužrašinėjo jokių pastabų! Veikiau jie *interpretavo* tuos įvykius, kad suteiktų struktūrą ir prasmę savo bendruomenės mitams ir ritualams,

ateities kartoms suteiktų bendrą tapatybę, bendrą įkvėpimą, bendrą *pasakojimą*. Šiaip ar taip, religija pagal apibrėžimą yra interpretacija, o visos interpretacijos yra galiojančios. Vis dėlto kai kurios yra protingesnės už kitas. Ir, kaip prieš daugelį metų sakė žydų filosofas ir mistikas Mošė Maimonidas, protas, o ne vaizduotė lemia, kas yra tikėtina ir kas ne.

Mokslininkai sudaro tinkamą tam tikros religinės tradicijos interpretaciją sujungdami religijos mitus su tuo, ką galima žinoti apie dvasinį ir politinį klimatą, kuriame tie mitai atsirado. Remdamiesi Kuranu bei Pranašo tradicijomis ir suprasdami kultūrinę terpę, kurioje gimė Muchamadas ir susiformavo jo misija, galime pagrįsčiau rekonstruoti islamo ištakas ir evoliuciją. Nors užduotis nelengva, ją šiek tiek palengvina tai, kad Muchamadas, regis, gyveno, anot Ernesto Renano, „visapusiškai matomas istorijos“ ir mirė didžiai sėkmingu pranašu (šito jo niekintojai krikščionys ir žydai niekad jam neatleido).

Suformavus tinkamą islamo iškilimo Arabijoje VI–VII a. interpretaciją, įmanoma atsekti, kaip revoliucinę Muchamado žinią apie moralinę atsakomybę ir socialinę lygybę (egalitarizmą) jo sekėjai pamažu perinterpretavo į konkuruojančias griežto legalizmo ir bekompromisės ortodoksijos ideologijas, suskaldžiusias musulmonų bendruomenę ir padidinusias atskirtį tarp vyraujančio, *sunitų*, islamo ir dviejų didžiausių jo atšakų – *šyitinio* ir *sūfijų islamo*. Kiekviena grupė, nors ir dalijasi bendra šventa istorija, stengėsi išplėtoti savo šventraščio interpretaciją, savas teologines ir teises idėjas, savą tikėjimo bendruomenę. Ir kiekviena turėjo skirtingus atsakus į kolonializmo patirtį XVIII ir XIX amžiais. Ta patirtis privertė visą musulmonų bendruomenę permąstyti tikėjimo vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje. Kol vieni musulmonai stengėsi kurti vietinę islamiškąją Apšvietą uoliai plėtodami islamo alternatyvas Vakarų pasaulietinei demokratijos sampratai, kiti visiškos visuomenės „islamizacijos“ naudai palaikė atsiskyrimą nuo Vakarų kultūrinių idealų. XX a., pasibaigus kolonializmui ir gimus islamiškai valstybei, šios dvi grupės išstulino savo argumentus, musulmonų pasaulyje vykstant debatams apie tikros islamo demokratijos suformavimo perspektyvą. Tačiau debatų

apie islamą ir demokratiją centre vyksta gerokai reikšmingesnė vidinė kova dėl progos apibrėžti islamo reformaciją, kuri jau vyksta didžiojoje musulmoniško pasaulio dalyje.

Krikščionybės reformacija buvo gąsdinantis procesas, bet ne protestantų reformos ir katalikų nenuolaidumo susidūrimas, nors dažnai taip pristatomas. Veikiau tai buvo ginčas dėl tikėjimo ateities – smurtingas, kruvinas ginčas, daugiau nei šimtmečiui panardinęs Europą į niokojimą ir karą.

Kol kas islamo reformacija pasirodė nesanti nė kiek kitokia. Didumai Vakarų pasaulio 2001 m. rugsėjo 11-oji žymėjo pasaulinio masto kovos tarp islamo ir Vakarų pradžia – paskutinį civilizacijų susidūrimo pasireiškimą. Tačiau, žiūrint iš islamo perspektyvos, Niujorko ir Vašingtono antpuoliai buvo dalis tebesitęsiančio susidūrimo tarp musulmonų, siekiančių sutaikinti savo religines vertybes su šiuolaikinio pasaulio realijomis, ir tų, kurie į modernizmą bei reformą reaguoja grįždami – kartais fanatiškai – prie savo tikėjimo „pagrindų“.

Ši knyga – ne vien kritiška islamo ištakų ir evoliucijos peržvalga, ji taip pat nėra vien ataskaita apie vykstančią kovą tarp musulmonų, kaip apibrėžti šio puikaus, bet neteisingai suprasto tikėjimo ateitį. Svarbiausia, ši knyga yra argumentas už reformą. Yra tokių, kurie ją vadins atsimetimu, bet ne tai kelia susirūpinimą. Niekas nepasisaiko už Dievą – net pranašai, kurie kalba *apie* Dievą. Yra tokių, kurie vadins tai apologija, bet vargu ar tai blogas dalykas. Apologija – tai gynyba, ir nėra didesnio pašaukimo, kaip apginti savo tikėjimą, ypač nuo nemokšiško ir neapykantos, ir taip padėti formuoti to tikėjimo pasakojimą, pasakojimą, kuris šiuo atveju prasidėjo prieš keturiolika amžių, VI a. pabaigoje, šventojoje Mekoje, krašte, pagimdžiusiame Muchamadą ibn Abd Alah ibn Abd al Mutalibą – Dievo Pranašą ir Pasiuntinį. Tegu jį lydi ramybė ir palaiminimai.